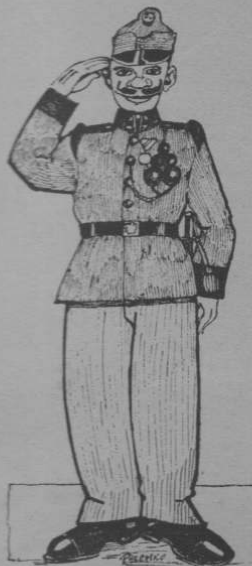

ЛЕМКОВСКА ТЕАТРАЛЬНА БИБЛІОТЕКА
№ 2.

СПАНОШЕНЕ ХЛОПСТВО

(МУЖИКИ АРИСТОКРАТЫ)

Комедия в 2-х актах

(На Лемковску Бесіду
Перевел Ваньо Гунянка)

ТИПОГРАФИЯ ЛЕМКО-СОЮЗА, КЛИВЛАНД, О.

1933

2963

ЛЕМКОВСКА ТЕАТРАЛЬНА БИБЛІОТЕКА

№ 2.

СПАНОШЕНЕ ХЛОПСТВО

(МУЖИКИ АРИСТОКРАТЫ)

(На Лемковську Бесіду Перевел Ваньо Гунянка)

ТИПОГРАФИЯ ЛЕМКО-СОЮЗА, КЛИВЛАНД, О.

1933

Комедия в 2-х актах

ОСОБЫ:

1. ПАНЬКО КОГУТ, газда
2. КАТАРИНА його жена,
3. Стефан, капраль, их сын,
4. MARTIN, молодой сын,
5. МАРИСЯ, их вихованиця,
6. АНДРИИХА, коморница,
7. ОСИФ, халупник,
8. ТИМКО, фельдфебель,
9. МОСЬКО, корчмар,
10. ШМУЛЬ, жыдок.

(Дієся в хыжы Панька, по знесеню панщыны.)

СЦЕНА 1.

(Сцена представлят сельску хыжу. Андрииха и Марися прячут.)

Марися: Але мы гнеска обі наробимеся, а то вшытко, жебы Штефанка, добри прияти!

Андрииха: Та то и не чудо, же ся так стараме, бо зме го уж давно не виділи! Осем літ был при войску и то деси аж в Италии, а за войны, то ани о нем чути не было! Та по такой смутку най хоц по людскы забаваться!

Марися: Але бо то Штефанко мусіл и отмінитися!

Андрииха: Та певно, што отмінился . . . Але мні ся видит, што як тебе увидит, то и о женичці дашто подумат . . .

Марися: Ей, дали бы вы мні спокий! Мні тото и на мысль не приходит . . . (Вздыхат).

Андрииха: Знам я, знам,, кади стежка в горох! Але то вшытко нанич! Давнійше, то може, але тепер . . .

Марися: Ой, правда! Тепер, як панами стали . . .

Андрииха: Ох, Боже святыи, яки мні ту паны, што в гуньках ходят! Тамтого року то зме враз бандуркы копали, а тепер уж ани на мене не смотрят.

Марися: Так то все быват на світі! А знате, што вчера громада урадила?

Андрииха: Та што зас такого?

Марися: Жебы вшыткы коморники газдам "егомосць", а газдьям "імосць" гварили.

Андрииха: А, то уж скараня Боже!

Марися: А мні тепер о Мартинку и не думати!

Андрииха: Так, так Марись, не думай ты веце о тоту любов. Им тепер треба панночки, шляхецкого роду и богатой, а не бідной сироты, котра кромі доброго имени и чести, ничого не мае.

Марися: Вам добри так бесідувати, але у мене инше на мысли:

Спів 1.

Кажду днину и годину
Я о нем думаю все,
Бо для бідної дівчини
Такий муж то счастья є!

При роботі час минає
И веселый и здоров,
На што инший день теряе,
Он в годині с тым готов!

Андриха: Што правда, та не гріх. Робочий хлопец и честный, а головно, што коли всі нич не робят, Мартин працює так, як товды, коли ищы тота проклята панщына была . . . Працує, коли другы на пецу лежат, або в корчмі сидят и шют!

Марися: То правда, што за вышиткых робит, та зато няньове нич не робят, а жыют як паны.

Андриха: А так, як паны, але такы паны, што то за-границом, Бог зна нашто грошы тратят, а долгу по ухамают. Так то и они: Панько в корчмі днює и ночує, спит до полудня. Катарина тыж пе, а вышток добыток Мосько бере!

С Ц Е Н А 2.

Тоты и Мартин (входит).

Марися (біжить до него и цофатся): О, та то мой милый Мартинко!

Мартин: Дай Боже добрый вечер!

Андриха: Дай Боже, дай и тобі Мартинку . . .

Мартин: Витайте Андрихо, витай и ты, Маринко!

Марися: Дякую ти, Мартинку . . . (поправляя скоро): . . . Пане Мартине . . .

Мартин: Што, што? А то зас што за новина? Што ты плетеш Марисю? . . .

Марися: Бо видиш, што . . .

Мартин: Бо што?

Маруся: Бо ваша мама казали мні и Андрисі, жебы мы вам все "пане Мартине" гварили . . .

Андриха: Та преця вы знате, што от вчерашнього дня мы бідны, не тото, што они: Они панове, шляхта, а мы бідны коморники. Та коли вы панска дитина, та належится вас "паньє" титудувати, або хоц лем так, як наш старый пан кантор титудує, "господине!"

Мартин: А до чорта с таким "паньством" и "господинами!" Я вижу, же старым штоси ся в голові перевернуло! Але та най уж они собі будут, якы хотят, а я все буду такий Мартин, як был! Я люблю вас, то не робте мні пакости и истыда и не прозывайте мя паном!

Андриха: Та мы бы ради, бо нам справді якоси не по душы, але як вы уж раз паном и мате ищы до того з доньком Осифа женитися, то трудно . . .

Марися: Будете мати богацку и гонорову жену, а Марисю, бідну Марисю, забудете и николи може о ней не подумате . . .

Мартин: Маринко, што ты плетеш? Гніваш мене, сердце! Як вижу, то ты мене не знаш, як я тебе люблю! За вич в світі не опустил бы тебе! Най мене Бог тяжко покаре, як я тебе лишу . . .

Спів 2. (Мартин).

Ой не знаш ты моя мила,
Яке Мартин сердце має,
Ой не знаш ты чорнобрыва,
Як про твою долю дбає . . .

Лем для тебе жити буду
И николи тя не лишу,
Во вік віков не забуду,
Тебе серденько Марисю!

Марися: Дякую ти, Мартинку, што ты так дбаш о мою долю . . .

Мартин: О твою долю? А о мою то нибы ні, Марись?

Андріиха: Богу дякувати, виштыко готове! Го, го, го, сегодня буде у нас полно люда! Ціла громада згорнесь, шобы вашого брата Штефанка видіти, што то аж деси з Італії привандрувал . . . Уж виштыко прирыхтуване: И гуси порізали и кнышов напекли, а няньове ишли до корчмы по палюнку . . .

Мартин: Так, мой брат вертаг — га, може и господарку на себе возме. Знаш, Маринко, я был гнеска у нонашка, нонашко мудрый и добрый человек, обіцял няням добри набесідувати . . .

Андріиха: Та где они там нонашка слухати будут! Таж они теперь сами наймудрійшы. Скорше як бы ты попросил Моська, та того бы послушали . . .

(Чути спів за сценом, Катерина співат за сценом піяцку співанку):

Андріиха: Ой, газдове с корчмы вертают! Розыйдтєся діти, бо мама мае таку всевідящю очы, што зараз змеркуе, што вы обоє были. (Мартин и Марися розсходяться в противны жути).

С Ц Е Н А 3.

Тоты и Панько, Катарина, Осиф (входят веселы, подпиды, Панько и Осиф с цигарами в зубах).

Катарина: Ей, верабоже, у того Моська палюнка, то правдива оковита! Уж Мосько так не циганит, як другы жыди!

Осиф: Та най он собі циганит! Мене не оциганит, бо я собі пан, мам грошы, заплачу! У мене гроши дост! А коли бракне, то я знам, як их роздобыти . . . Та с жыдом собі дам рады, як мя оциганит!

Катарина: Ей, не плели бы сте Осифе ни се, ни то, бо я знам, же вы сами ради Моськову палюнку пеге! А будете видіти, як ой он принесе для мого Штефанка! (До Марисе). А ты, неробо, приговорила весьо? Гуси, кнышы, што?

Андріиха: Виштыко уж давно готове, але якоси ищы Штефанка не видно . . .

Катарина: Кого? Кого не видно?

Андріиха: Но та Штефанка, вашого сына.

Катарина (выкривляється): Штефанка, Штефанка! А смотте-же ся на ню! А кто то вас так научыл, шобы вы мойом дитином так помитували, га?! Або то я вас уж не учыла тельо раз, жебы вы моим дітям належну честь отдавали? Што мы, панове, то не вы, бідакы! А смоттєся на ню! Штефанка! А то вы не могли повісти: "Виштыко готове проше пані, тьлько паньского сына, паніца Когутовича еще німа? . . .

Мартин: Ей, мамо, та преці мы го все Штефанком звали. по як ой то причынн вы прекрестили го на якисого Когутовича, коли мы з діда-прадіда Когутами звемєся.

Катарина: Тихо дураку, не отзывайся, коли того не розумієш! Коли ты был хлоп, то ты мог называтися не лем Когутом, але и Курейом, а теперь трудно, коли ты пан шляхтич!

Мартин: Шляхтич? Кто, я? Та як я могу быти шляхтичом, коли я хлоп? А до чорта! Та што вы зас выгадали?

Катарина (выкривляється): Хлоп! хлоп! — Што было, то минуло! Покаль мы робили панщину, то мы были хлопами, але гнеска мы уж панами, шляхтичами! А знаш добри, же нянякий шляхтич Когутом не зовєся, лем Когутовичом або Когуцінским . . .

Мартин: Ага, та тепер уж всі хлопи панами стали?

Катарина: Ци ты здурнл Мартинку? А гдеж бы ся поділи коморники, што нич не мают? Тоты были и будут все хлопами! А мы уж не будеме нич робити, бо мы уж шляхоцкой профєссии. И так, я собі теперь пані, Панько собі пан, а ты панич, Мартинку . . .

Панько: Видите, Осифе, яка моя стара мудра?!

Осиф: Ба! Моя бы была ищы мудрійша, якбы была не вмерла!

Катарина: Го, го, го! Я уж от давна чую, што я ма вельку паню вродилася. Найперше того, што уж от малой дитинны ничого робити не хтіла, а в корчмі бы-м все сиділа! А подруге, до польского вельку охоту мала и уж дашто научылася от панского льокая, бо без панской мовы не мож

паньом быти. Потом возму собі оконома, жебы хоц два разы на тыжден крестины му справити. Шкода, Осифе, же вы неписемный, бо я бы вас за оконома взяла . . .

Осиф: Што я? Я мал бы быти у вас за оконома? Або я не такой шлячтич, як вы? Або то мой стрык не был у цисаря во Відни и Будапешті? Або вы не знате, кто я был и за кого мене мали? И я бы мал теперь быти у вас окономом? — Тфу! Не дочекате того! — Я окономом! А то што ищы ете захтіли?!

Катарина: Гей, який мі ту велький пан, халупник? О, вы ищы не вмылися до нас, пане добродзею!

Осиф: Не так то дуже нос задерайте, пані добродзійко! Вы мате вправді вельо, але не ваше! Я мам мало, але свое власне!

Панько: Дайте-ле покой, Осифе!

Катарина: Ей, кебы то ищы даяк пана дідича зо села выгнати, а самой до двора сісти, то уж буде инакше! Втоды я буду пані на цілу губу! Та и вы, Осифе, дашто при нас облизете! Не тельо як мы, бо мы то што инше. Я мушу конечно в фольварку сидіти, бо я уж там привычалася, коли у пана худобу пасла, уж мні без дворского жытя тяжко обыйтися, уж давно мі так смутно, што як чую, як худоба реве, то аж ся мі плакати хоче.

Спів 2.

Як я буду "добродзійком," во дворі буду сидіти,
До полудня буду спати — на снідання каву пити . . .
На обід печена кура — на вечерю "флячкуф" миска,
Пити буду добры вина — виват пані Когуцінска!

Як ся будут всі бояти — всі нас будут поважати,
Мене будут "добродзеьком, Панька ясным паном звати,
Лем по польскы говорити — а по русскы ани слова,
Бо повіли бы, же хлопка — Виват пані Когутова!

Штыри коні до кареты, Люберия золоціста,
Ци поїду до косцьола, ци с Паньком іду до міста
До дітей собі выпішу профессора аж с Кракова,
Най ся учат лем по польскы — виват мадам Когутова!

Панько буде все в жупані — я в гадвабах все ходити,
Через літо буду дома, а в фашенгы в місті жыти . . .
А до Відня як приїду, подумают, што графова —
Будут швабы верещати: Виват фрайляйн Когутова!

Панько: А што, Осифе? Правда, што моя Катарина лем на велику паню родилася?

Осиф: Вижу я тото панство, але рад бы я знати, што то буде, як Тимко поверне?

Панько: (тягне Осифа в сторону. Тихо). Молчали бы вы с таким бесідом . . . (голосно): Штоси не видно Моськя є палюнком! Андриихо, идте-ле до него, чом он дотеперь палюнкы не приносит. (Андрииха отходит). Полет и ты Мартинку, ци там не видно Штефанка! (До Марисі) А ты полет до дячыхы и повіч, же я ей прошу на вечерю. Но, кывайся!

Марися (До Мартинка, тихо): Рада бы я знати, чом они нас выганяют.

Мартин: Певно с жьдом ся будут рахувати.

С Ц Е Н А 4.

Панько, Катарина, Осиф.

Панько: Уж то вы, Осифе и за цента розуму не мате! Ктож то видлі при людях такы глупости говорити?

Осиф: Не конечно глупости! Тимко от 30 літ — Бог зна, где обертася, а вы собі сидите на його газдовстві, як кура на яйцях, але най Тимко поверне, то вы жебраками.

Панько: Ба, та як он може вернути, коли он певно не жьє!

Осиф: Ого, не жьє! . . . А тот regiment, што примаше-рувал до Кракова, то Тимко в нем служыт.

Катарина: Не бесідуйте, Осифе дурниці, преці Тимко служыт при уланах . . .

Осиф: Тото правда, што служыл при уланах, але го пренесли до піхоты, до того regimentу, што теперь в Кракові..

Панько: Та вы чували дашто о Тимку? . . .

Осиф: Та якбы не чул? Бесідувал мі еден урялник с того regimentу, што он там капралем, што Тимко з Італіи повернул.

Катарина: Є, што там теперь бесідувати о Тимку! Теперь треба дашто о Штефанку подумати. А мусит з него быти гардый барз гардый паробок, бо был до мене цілком подобный. Так, моя потіха єдина гнеска привандрує. Люде бесідуют, же я зла, але я хочу всіх переконати, яка я добра! А же мой Мартин ищы замолодый, то я вашу Оленку выдам за Штефанка! Так, так, возьму ей за невісту, хоц вы и меншой профессии, як я . . .

Осиф: Меншой профессии?! А тфу, до чорта! Ани я, ани мой няньо, ани дідо ни прадідо не пасли коров, як вы! Але я уж знам, чом вы для мене такы ласкавы! Вся причина тому така, што лем я еден знам, же вы коморниками были у Тимка и потом, як го остригли до войска, то вы пустили в громаді, же вы от него всю господарку купили. И теперь вы боитесь, штобы я то не росповіл и зато хочете мою Оленку за невісту взяти.

Катарина: А бодай вы пропали с таком бесідом! Я вашу Оленку беру из щырого сердца, а не, жебы с того який хосен мати.

Осиф: А я зас так дуже за вашим сватовством не лечу, але як уж раз приобіцад, то так мусит быти, бо я так хочу, бо я собі пан! Але як мі не дотримате слова, то памятайте, што в мене губа на колодку не замкнена!

Катарина: Не старайтесь, Осифе, шыткко буде так, як хочете.

Осиф: А як собі Штефан Маринку сподабат?

Катарина: Та най собі сподабат, бодай с Оленком оженілся.

С Ц Е Н А 5.

Тоты и Мосько (с фляшкком)

Мосько: Ни, як ся маш Осиф? Як ся маш Панчихы? Як ся маш Панько? — Я вам ту принюс штоси екстра-файн!

Катарина: А смотте-же ся на него! Та то ты не можеш повісти: “Як ся мают пані Когутувичова?”

Мосько: Ни, най йому буде и Когут! Але коли ты таке паня, то заплат мі мои 17 ринских срибла!

Катарина: Но, но Моськуню, (гласкат го) дай покой, а покаж ліпше, што ты там принюс?

Мосько: Ни, як то што я принюс, я принесло дуже раритне згорілка, якого вы ищы не нюхали!

Катарина (обзерат, фляшку): Єй, доправды! Яка гарда барва! Аж ся усміхат до мене! . . . Треба ей покоштувати! Дай-ле, Моську!

Мосько: Як-то дай? Што значыт дай? А гроши?

Панько: Єй, та што там, Моську, та преці нам зборгуєш!

Мосько: Ани на грайдар! Я уж и так на вас грошы стра-тил. Вы мі должны тельо и мали сте мі дати за долг корову, а я ни грошы, ни корова! Глядайте собі даде инде паленка, а я вам той оставити не буду.

Катарина: (Выриват фляшку): А на якого чорта ты ей ту принюс? Жебы мене лем дражнити? (отгыкат и пахат). Ох, як гарді пахне . . . Та бер собі уж и корову, лем лиш мі згорілку, мою потіху єдину. Але з долгом як конец!

Мосько: Яке то конец? Таке дурне корова! Ой-вай! Такий здохляк, што оно йому уж по смерти ходит! А што оно йому варт?.

Катарина: Но, но Моськуню, та мы преці до суду не пидеме. Знаш ты што? (Бере Моська до кута тихо): Лиш ты теперь палюнку, а як сивуля отелится, то достанеш за процент телятко. (Голосо): Што там, Моську с нами наде-рашся! Як буду діличком, то ти сплущу з гаренды.

Мосько: Ни, што я мам з вами робити? Я уж ваш приятель, Панько! Я вам уж лишу тоту палюнку, а на вечер я вам ищы вина зборгую. (Тягне Катарину до кута, пред публику): А вы, Катрен, памятайте, як тот малый бык буде отелит, то дораз до мене присылайте! (Иде до двери).

Панько: Гей, Моську! Почкай-де! Я бы хотіл, жебы ты мі єдну справу полагодил!

Мосько: Ни, я тепер гроши не мам!

Панько: А кто тобі о грошах бесідує? То інша справа. Чути, же Тимко ма вернути . . .

Мосько: Ай-вай! Што то вы бесідуєте? Тимко! Тимко! Тот Тимко, што то вы у него тоу газдовство вышхровали?!

Катарина: Ой, была бы велька турбація: Мы мусіли бы грунт и будынки отдати!

Панько: Тай до хлопской професии вернути.

Осиф: А я бы мусіл, рад-нерад, для Оленки иншого мужа глядати, бо я бы не хотіл с простыма хлопами свататися.

Катарина: Порад-ле Моську, поради, але щыро, а мы ти даколи отвядчыме . . .

Осиф: Роб Моську, жебы было добри, они мои стары знакомы и я бы нерад был с нима розставатися! (Бере Моська до кута, вытягат грошы з торбинки и шепче): На, маш ту задаток, а як добри зробис, то достанеш три разы только. (Голосно). Та радте, радте, лем розумно! (Отходит).

Мосько: Та оно тому бы можна поради, але то дуже грубий интерес.

Панько: Катарина, подай там тоту фляшку, што пан Мосько принесли.

Мосько: Дайте тому покою! Нашто почынати такє раритне горілка! Я мам инше паленка, котру вы можете налитися задармо. (Позерат до окна): Там иде йому Шмуль, то я му крикну и ун зараз буде принести. (Кличе до окна). Шмуль, Шмуль! Гай ци ди маме унд зук зи зол гебен айне кварт ординер бронфец фир ди галганес" . . . (Вертат от окна): Ни, правду повісти, то дуже велька турбація с того Тимко! Вы мусіли бы йому отдати грунт, хыжа, сто-дола, шпихлір, кутці, волы, коні и гуси, коровы и куры, уці и гуси. Ай-вай, ай-вай!

Катарина: А откаль мы бы того взяли?

Панько: Порад-ле, Моську, поради!

Мосько: А о! Уж иде йому Шмуль.

Шмуль (Маленкий жыдок, приносит горілку): Вус гибст ди шапс фер ди галганес, зи верден дох ніхт бецулен!

Мосько: Гай век, Шмилі! Их махе гир гуте гешефте мит ди гойен! Гай век! (Обертат фляшку, а Шмуля выпыхат за

двери) Ни, сідайте, я вам буду порадити, бо то бы барз паскудно выглядало, як бы то вас провадили до Кракова, до крыминалу! Ціла громада показувала бы пальцями: Смотте-ле, смотте, злодій!" — О, фе! А дідич? Ай-вай, тот бы ся тіщыло с хлопского біды! Ни, але я вам буду порадити, лем напейтесе палюнкы. Я вам ваш интерес уж полагаджу! Але видите, так, вы газда, вы знате, што як кунь ненакормите, то оно му не потягне, як воза не посмаруете, то оно йому не поїде — задармо нич! — На ваше здравя, пані Когуцінска! (Пе, наливат и подає).

Панько: Та мы даром не хочеме!

Мосько: Ни, та повічте мі зараз, што вы мі за тоту роботу дате, бо я йому рад вшитко наперед знати . . .

Катарина: Та я бы ти уж дала 5 ринских срібра.

Мосько: (Скочил). Што? дурных пять ринских? Гаст ди гезеен? Такє раритне газдовство, што вы його выщиганили у Тимка, варт веце, якъ тысяч ринских, а с гуси, куры, коні, веце як пултора тысяч! Ай-вай, а як я ся возму за тот интерес, то мене бы самого веце як двіста коштувало! Але знате што? Як вы мі дате сивулю и 50 ринских, то Тимко уж не понюхат свое газдовство.

Катарина: Но та корову уж можеш собі взяти, але с грошми, то не знам як буде, бо видиш, што ани цента при душы не маме.

Мосько: Ни, то нич не шкодит, же вы тепер не мате, зато нич. Я не такой злый человек, за якого мене мают! Я с добрыма люде все добрый. Корову дате мі зараз, а на грошы напишете мі квиток. Ни не добри я хочу?

Панько (Карерині): И штож ты, стара, нато?

Катарина (Шепче на боці до Панька): Велике, чудо, што ты йому квиток даш! Або то квиток грошы? Чорта зіст, коли их от нас достане! Повіч, же на вшитко пристаеш!

Панько (голосно): Та уж мы гроша на таку справу не пожалуеме . . .

Мосько (гласкат Панька): Ни, най тебе Паньку качкы шелепают! Ты маш цілком панске фигура! Знаш, Паньку, як я бы не могло смотріти, як бы тебе вели в ланцухах до

Ясла! Але ищы едно: Гнеска вечер іде мой зять Ицк до Бардіова, то дате для него на дорогу десятку . . .

Катарина (п'яна): А то бы ищы чого не доставало? Десятку! Який мі ту порадики! Не дост, што сам береш, та ищы хочеш, жебы вшыткы жыды мойом працом богатілись! Смотте ся на него!

Мосько (злий): Ни, чого так гнівашся? Чого так кричш? Ту нема иншой рады, вы мусите мі дати десятку и Марисю! Я вам так кажу!

Панько: Марисю?

Катарина: Што што? Я мала бы дати кров христьянску жыдови нехристу? Я мала бы дати Марисю? О, несчастлива годино, (плаче), коли уж жыды з нас так корыстают! . . . О, несчастливый христьянский роде! (плаче).

Мосько: А шляк зол дих треффен! Плач собі плач! Будеш ты барже плакати, як тебе Тимко с хыжы выжене! (іде до дверей).

Панько (тримат го): Моську, Моську, почкай! Што ты там зважаш на таку бабку бесіду! Вшытко зроблю, лем мі повіч, нашто тобі грошы и нашто тобі Марисі?

Мосько: Як то на што? Вы добри знате, што як Тимко приде, а Марисі не буде, то он ся ту не остоит, бо буде го грызло . . . И так, най Ицко возьме Марисю, превезе до Бардіов, а з Бардіова даде до Кошиц, або до Пешту и там най отдаст до даяке порядне жыды на службу. А так уж най Тимко вертат. Мы йому повіме, што його Марися втекла з даяким вояк на Венгры, або до Відня. А як он за ньом піде, то його там фрас возьме, а вы собі останете на ґрунті.

Панько: Та ты мудро повідаш, Моську, але коли мі жаль дівчате, жебы ся даде по службах у жыдов валяло . . .

Катарина (скочыт): Дурный! У жыдов она научытс порядку и розуму! А с твоим милосердіем дойдеме до того, што нам треба буде с торбами ити.

Панько: Та я бы радше паном быти . . . Та я бы нато пристал, але . . .

Мосько: Што то тото "але"? И на што тото "але" и пошто тото "але"? Ну, я ту приду звечера. Ни, Паньку, напийтєся (наливат и дає, п'ют). Ни, як Паньку, ци прити?...

Панько: Но, та што робити, та уж прид . . .

Катарина: Гварю тобі Моську, што мы гроши не маме!

Мосько: Ни, лем вы почудуйтєся, який я для вас добрый! Я вам ищы для Ицка и гроши позычу — але мусите мі дати от той десяткы три ринскы процент . . .

Катарина: Та уж ти даме, лем тепер собі ид, жебы дакто не дознался, што мы ту робиме. А вечером не забуд прити, памятай!

Мосько: Не бойтєся нич, я уж приведу зо собом Ицка, а вы прїдте до корчмы, та ся за тоты квиткы даяк порухувати. (отходит).

С Ц Е Н А 6.

Катарина — Панько.

Панько: Якоси мі барз страшно выганяти Марисю . . .

Катарина: Дост уж наїлася нашого хліба.

Панько: Давати Тимкову дитину в Моськовы руки . . .

Катарина: Бесіду свое! Та ліпше бы было, жебы нас с хыжы выгнали? Што ся стало, уж ся не отстане! Коли ты уж раз дорвался панской професии, то трудно ти тепер назад коморником быти. Зле тобі тепер? Каждый бідак кланянтс тобі аж до колін и тыгудуе тя "егомосьць?" Мі видитс, што тобі тепер добри! По цілых днях нич не робиш, а може ты бы рад был, жебы тебе оконом карбачом чесал? Вельке діло у жыдов служыти! Або то ты не втерал свічки старому шинкарьови, як ищы хлопом был? Вельке діло. Дівчате не убуде — а же гарда, то може выйти в місті ищы на даяку панно.

Панько (крутит головою): Коли видиш, якоси мі дуже маркотно — та и наш Мартинко якоси до ней ся заликат . . .

Катарина: Мартинко наша дитина! Он, не для такой харлячкы! А коли мы ей отженеме, то и Тимка фрас возьме, а втды я тобі не буду боронити по цілых днях в корчмі сидіти.

Панько (подсміхуєся): Та уж бы оно якоси было . . .

Катарина: Зле тобі тепер? Спиш, кельо хочеш, пьеш, што добри ся не заліеш, а іш, што мало не триснеш!

Панько: Та оно правда! Я все гварю, же ты Катрено, дуже мудра баба!

Катарина: То не гвар нич, а роб так, як Мосько радит. — Та под-же, под мамалиго, пидеме до корчмы справу кончыти. (Бере под паху, затачуються обое.) Ходзь ясьне пане Когуцінські, ходзь до карчмы. (Катарина затігат п'яцку співанку. Отходять).

А К Т І І.

С Ц Е Н А 1.

Стефан: (в капральском мундурі, цигаретка в цигарничкі в зубах): Ага, преці достался до свого гавзу. Рихтик ту! Ту увижу цілу свою родину. Што пак сем мои ландсманы ржекнут, як мене спенетруют. (Смотрит по собі). Гу, гу, гу, вызірам, як региментстамбор, коли иде на муштрунок. Як сем патрит, барз мі шпилюе по капральскы. Най но мене увидит громада, а то будут на мене чудуватися! А газды сем будут сталі гет здалека, як фурвезы за фронтом и будут до мене мловит: "Як сьє майом пан капраль! То оні сем пан капраль? А я сем никс не буду до них отзыватися, лем мой вышварцуваный баюс до гурь подкручу . . . А дівчата! (усміхатся и подкручат баюс) Є! де там им до талиянок! То як свічка за грайцар до факи! Але то будут коло мене увиватися, як компанія в гельдтак? коло-пана гауптмана. (Входит Марися).

С Ц Е Н А 2.

Стефан, Марися.

Стефан: (до себе): А то якаси файна голька — она могла бы от біды и талиянком быти.

Марися (до себе): Якийсь вояк!

Стефан (до себе): Шувне дівча! Мушу до ней зашпрехувати. (Голосно): Ах доннер веттер крайц-гут морген нох амаль!

Марися: Може вы дашто звідуєтеся? А може вы от Штефанка?

Стефан: О, ніхтс мамзель, я сем тутейший ляндсман и мам сем ту гешефте, а найперше до тебе мой герцку!

Марися: До мене?

Стефан: А до тебе голечко! Я тебе хочу по талиянцкы выштудерувати, а найперше зачну сем от того, што сем тебе по талиянцкы поцілую. (Иде до ней).

Марися: (отступат) Обыйдесе, у нас не Наталия!

Стефан: То сем аллес айнц, я тебе мушу на италянскє фертк преробити . . . (хоче єй поцілувати, натягаются).

Марися: А то што? Господи святыи! Отчеп же ся от мене!

С Ц Е Н А 3.

Тоты и Мартин (входит).

Мартин (отручат Стефана): А то зас што такого? Пусте ей!

Стефан: Доннер Шок! Швер Нот! Ты хлоский хамс! До кого ты ся ставиш?! Я сем тебе ту зараз зрыхтую. (Вытягат штык).

Мартин: О, засье паничу! Вашого ножа не прештрасху-ся! Але коли-с ту пришол, то обходся по людскы, бо инакше може круто с тобом быти, та и до пляцкоманды дорого найду.

Стеф.: (прештрашенный): До пляцкоманды? (Ховат штык.) Но маш сем глік, што мене злосьть попустила, бо быс сем барз кепского шлюсу дочекал.

Мартин: Повічте вы мі ліпше, пане, чога вы ту хочете и чога сте ту пришли?

Стефан: Я бы сем тебе, ты кнофліку, скорше мог спитать, яку ты сем ту рацию маш, сем? Я то вас андерс, я

ту сем мам рехт быти, бо я не лем с того крайзу, але и с того бецирку и с того гавзу!

Мартин (зачудуваний до себе): А може . . . (Голосно): А як вы ся называте?

Стефан: Стефан Ган!

Мартин: Стефан Хам? (до себе): То не брат. (Голосно) Выбачте, але я думал, што вы мате инше назвиско.

Стефан: Ніхте Стефан Хам, а Стефан Ган, але то лем мое аусландске призвиско, а по тутейшому называм сье Штефан Когут!

Мартин: (обнимат го): А, та то ты, мой любый братчыку! То я, Мартин, твой брат!

Стефан: Што ты плетеш?! Прэці Мартинко был барз малый хлопак!

Марися: (смієся) Та прэці за 8 літ мусіа вырасти! Як ся маш, Штефанку! Та не познаш мя? Та я Маруся!

Стефан: Сапермент, як тоты шпицбубы повыврасталі!

Марися: А видиш! Але мушу полетіти по нянів до корчмы, а то буде радости! (отходить).

Мартин: (хоче обняти брата): Та якже ся маш, братчыку! Я тебе уж так давно не виділ!

Стефан (Отпыхат Мартина): Но, ви гец, брудер, ви гец!

Мартин: Як то, брате, не обыймеш мя?

Стефан: О, найн! То быти не може! Я сем капраль, а ты ани не вицегемайнер!

Мартин: Та што то шкодит, коли я тебе люблю!

Стефан: То сем пьекно, барз пьекно, брудерку и я тебе люблю, але так здалека! Што бы сем мои камераты жеклі, як бы видзелі, же я хлопа обнимам? Тфуй! тфуй!

Мартин: Та хоц я хлоп, але я все твой брат! Та и ты колиси был хлопом!

. . . **Стефан**: Не резонуй, бо то сем тобі нич не поможе! Я уж сем виділ барзо веле ружных ляндов, стоял по ружных фестунках и штатах! Я сем на тебе ани патриц не повинен!

Мартин (смутно): Штефан, ты жартуеш?

Стефан: Но, я сем нікс не шпасерую! И просим вас не называтць сем мене Штефаном, але ентведер пан Стефан, одер пан капраль!

Мартин: Та коли ты уж так спаношился, то хоц выйд на-против няньов!

Стефан: Но, я сем не пуйду, нех оні ту придут, бо оні молодшы от мене!

Мартин: Ци ты ошаліл, та няньо и мама перше уродилися.

Стефан: То сем рихтик, але каждый цивиль молодой от вояка.

С Ц Е Н А 4.

Тоты, Катарина и Панько.

Катарина: (за сценом): Ой Штефанко мой, Штефанко коханий!

Панько и Катарина (влітуют обоє берут Стефанка межи себе, обнимают). Та як ся маш, Штефанку! Моя едина дитино!

Стефан: (вырываетя) Лянгам, лянгам, фатерку, лянгам мутерко, пустте мя!

Катарина и Панько: Якто? Чом?

Мартин: Бо то не Штефан, а пан капраль!

Катарина: Што я чую?! Мой Штефанко капраль! Але якым чудом тебе капральом зробили, коли ты чытати не знаш?

Стефан: Тому сем ест инша рация! Я аванзовал за аусцайхунок!

Катарина: А яке то оно, тото цехунок?

Стефан: Аусцайхунок, то ест . . . гальт аусцайхунок! То сем так было: Як мы іхали раз на шыфі з Венедику до Майлянду, патрим се, аж ту летит куля на ойца Радзецкого! Я плюнул в руки— заапат кулю и шпурнул в морже. Втоды гварит до мене ойцез Радзецкий: "Ты, Когутович, рихтик вояк, але кебы ты был писменный, то ты был бы два разы такой рихтик!" А я втоды пекньє засалютувал ойцу Радзецкому, та ржекнул: "Я, што правда, таке дробне писмо як сечка, чытати не могу, але люмера, як выйдут на льонтерни, то вшецкы прочытам! — Но, то бендеш капральом! — Ржек

ойцец Радзецкий и такой на другой день зафасувал я капральску гажу и мундур.

Катарина: Я все повідала, же с тебе, Штефанку, велькы люде будут!

СЦЕНА 5.

Тоты и Осиф:

Осиф: Та як ся маш, Штефку? (подає руку, Стефан отвертатся).

Стефан: (показує пальцом през плечо): А то што за сміляк?

Катарина: Та привитай-же ся, та то пан Осиф, тато твоей Оленкы!

Стефан: Якой, сапермент Оленкы?

Катарина: Та той, што ты з ньом ся женити маш . . .

Стефан: Што? Я мал бы женитися с хлопском гольком? Ей, бо як возму дундерувати и флюхтувати, то аж втоды познате, што я знам! Прокляте хлопство!

Катарина: Хлопство, хлопство! Та ты не знаш, же пан Осиф и панна Оленка уж шляхтичы?

Стефац: О, о! Та мі штоси крамфатер, як ем быч во Відню в шпыталю, росповідал, што пан Райхстак вшецку шляхту скасірувал . . .

Катарина: Є, та то стара байка! Але мы нова шляхта и останеме на вікы панамы!

Стефан: Пьєкна мі шляхта, што носит хлопскы кляй-дункы! Та шляхта, то сем менше значыт, як патрона з гверу выкручена! А зрештом, што сем мі по хамской голькі, як я сем мам в Италиі принцезну!

Катарина: Што ты плетеш, Штефку?

Стефан: Правду сем ржекам! Там принцезнов весе, як дівчат в цілом нашом бецирку! А як котра убересе в будный ден, то красше ма быць, як у нас пані превелебна в педіло!

Катарина: Та оно гарді, сынку, але якым чыном ты при-шол до принцезны?

Стефан: То сем так было: Як мы стояли в Майлянді, была там таліянка принцезна, што я в ней стоял на кватерунку. Аж ту в сам фашинк зробилася ребелия, коли акурат наш регемент мал вырукувати з Майлянду. Я сем акурат виксувал собі шугы, аж ту летит моя принцезна и плаче, бо барз боялася ребелянтов и з великым фурхтом просит мене: "Сеніор Стефано, не лишайте мене, бо кто мене оборонит от тых каналій!"

Катарина: И ты остал, Штефанку?

Стефан: То сем ві! Принцезна зробила мі зараз касарню на другом штоку и я там в ней был дух драй манат енд цвай штунд! А як Майлянд скапитулірувал, я ретирувал до наших.

Катарина: Подай но старый згорілку! — А ребелянты тобі нич не робили, сынку?

Стефан: Они сем на мене флюховалі на 10 миль от Майлянду, але як ем ся раз розлостил, том тых бестий миллиону на пляцу положил! Але, бо то и страшны бестии! З одним оком на челі а ідят фляйш людский и пют кров, як вы, мутерко, приміром паленку!

Катарина: О, Господи святый!

Панько (налял): До тебе Штефцю (пе).

Стефан (бере и пе): Бррр! А то што за огыда? Тфу!

Катарина: Што ты плетеш, сынку?

Стефан: В цілой Наталиі не пют палонкы! (Пьє ршту). Паскудна згорілка! Нікс нуц! (до Пьянка): Налійте ищє!

Панько: А штож там пют в той Наталиі?

Стефан: Што? Вино, та и яке! Бодай тот таліянский ланд! То ржикам вам ест такой край слічны, што ест то край барз слічны! Там фігы и смеранча, то як сьмеця, лем легай и ідз! А вино, то з дзюркала тече, так што як хлоп с коньом в воду заїде, то хлоп пе вино и конь пе вино! Фляйш то без кноух, а найфайнійшом оидвом, то шугы пуцуют!

Панько: Є, тото то ты уж пресоліл, сыну.

Стефан: Но, не пересоліл, бо в Наталиі соли ніт!

Катарина: (пе) Дай Боже здрава, сынку! . . . А чым же там следзі солят?

Стефан: Следзі там смажат в оливі. В Венедику на фа-

шинг, та по товченому цукрі саями їздят, як в нас по снігу!

Катарина: А гдеж там, сынку, тельо цукру ся взяло?

Стефан: Там цукер на скалах росне . . . Як котрый вояк в лїс пуйдзьє, то ціле чако цукру багнетом надупит. Або . . .

Панько: А якэй оны віры, тоты талияне?

Стефан: Они сем такой віры, як и мы. А кельо там у них косцьолов, а якы пекны и велькы! Там еден косцьол векший, як цілый наш бецирк. Раз, напримір, як зме шли на кирхпараду до єдного косцьола, то зме маширували от дверей до велького олтару три дни и три нocy, а на самом сьродку, то зме мали рештар!

Панько: Барз мі велька оскомина за тым твоим талиянцкым лядном. Ци бы то не мож было той Наталіи нашым газдам отдати?

Осиф: Та чом бы не мож было, лем треба ся мудро до того взяти . . .!

Панько: О, та я такой зараз заран скличу громаду и подаме суплику до циркулу . . .

Стефан: Лянгзам, лянгзам, не понагляйтеся так с циркулами, бо бы сте сем с тамади ретировали, аж бы ся за вами курило!

Катарина: А то чом, сынку?

Стефан: Найперше там сем так горячо, што в полудне на сонци бандуркы печут — сонце так низко ходзи, што добрый хлоп коликом може достати. А горы, то такы высокы, што аж под самы небеса сягают.

Катарина: То и ты, сынку, ходил по тых високих горах?

Стефан: То сем ві! Раз, як зме шли през Яльпы, то зме машерували под таку вельку гору, што ржек до мене татичек Радзецкий — а я сем был на флігло: "Когутович!" А я ржеку: "Гир!" — Бер гвер ин ди баянц, бо небеса прокоlesh!" И рихтик, не было вам вєце до неба, як два цали! А як котрый вояк хтіл пинку закурити, то лем: чах багнетом о звїзду, тай зараз в пинку искра выскочыла!

Панько: О, та я уж бым не хтіл в той Наталіи жыти, як там такы горяча и такы горы!

Стефан: Але то сем вшецко фурда! Там в той Наталіи дуже страшны баталіи! Як возмут с канонов гримати, то

аж морже стогне! То для мене сем ити в баталію, то так, як штик фляйшу с комисом зїсти! О, виділі я их вєце, як газвов в Майлянді! А што я виділі там люда, то и за рок бы сте не зрахували ани десятого тайлю!

Спів 3.

Як баталія ся зачынат — Канон миллион заграє,
То аж земля ся погынат — Каждый Бога призыває!
Нараз трубят тыральєры: "Тра, тра, тра, тра,"
А піхота валит з гверов: "Буррр . . . бр. . . бр.
Ту под ногы гранат пукне — "Бєнц!"

Всі: А то што?!

Стефан: Та ракета!

Ціле войско нараз гукне: Гурра, гурра!

С трупов валы вырастают, што под хмары аж сягают,
Крови тече страшне море — И заливат міста, горы!
Втоды нераз и так быват — Каждый аж до генерала,
Даде в дзюру ся забиват — Або с пляцу дає драла!

Ой так, мои сте вы, с войном ніт што шпасірувати.
Раз, знам, стояли мы в лягрі, пред Майляндом. Памятам,
акурат варили собі мєнаж и памятам, як гнеска, мали зме на обяд зупу, фляйш и пребачте, клюцкы. Татичка Радзецкого не было в льогрі, поехал дєси на шпацірку. Аж ту патрим сем, а до нас иде миллион талиянов! Мы борше схопилися, тай до них! Але тоты бєстии талияне выставили против нас таку гармату, таку вельку, повідам вам, як оталь до Бардиова!

Осиф: О, то уж, верабоже, неправда!

Стефан: Но, може сем была пару цалів коротша, але повідам вам, што така была гармата, што як всыпали цілу гору пороху, як выстрєлили, то цисарских дзєци як травы и листья падало! Втоды гварит мі еден фурмаршал лайтант: "Когутович!" А я мельдую: "Гир!" — "Треба тому цось зарадзиц, бо вшецкє помрєме!" И я зачал штудерувати и выштудерувал: Взял я собі ищы такых як я, двох камерадов,

мы зробили дурхбрух и дрылили гармату! . . . Але то сем вщєко нич не помогло! Тоты бєстия талияне выставили другу таку канону, та як зачали стреляти, то цисарських дзеци, як травы и листя надало . . . Мы ретирували и обернулися аж коло Венедуку . . . Але як надыхал татичек Радзецкий, як зачал флюхувати и дундерувати, як крикнул: "Браця камраці! Вы за мною, а я за вами, аж до самой сьмерці" То сем мы тых каналі, аж до моржа загнали! (Отдыхат). Уж то барз страшно было! Але Богу дякувати, же уж ся минуло, бо на саму мысль так и мі кыпит: вррр! што бым рубал и колол (вытяг багнет, бігат по сцені, як бы хотіл всіх колоти. Всі престрашены ховаються по кутах). Ей, жебы я мал на кым показати! — Мамо! Не мате там даде печеного когута?!

Катарина: Мам, сынку, мам! Под до коморы, там при курі, кнышах и палєнкі забудеш на тоты страшны річы. Прощу, подте выштыкы.

Панько: Та подже и ты Мартинку!

Мартин: А мене там нашто?

Катарина: А то зас чом?

Мартин: Бо я не рад слухати о таких дурницах!

Катарина: Може боишся? Та под, напєшся згорілки, то ти мине, она тобі отже не страхы.

Мартин: Пийте сами, я не хочу!

Катарина: Одурил біснуватый! Не хоче пити згорілки! От, дочекала-м ся такой потіхы, што ани кєлішка згорілки превєрнути не уміє! Не пий, болванє, не пий, коли не знаш, што добре! Прощу, Осифе, подме . . . (Панько, Катарина, Осиф и Стефан отходят до коморы).

СЦЕНА 6.

Мартин, потом Фельдвებель.

Мартин: Господи! Они тішатся, а я мало с жалю не пукну! Што слово, то панство, шляхєцтво и згорілка! А мому брату Италия в голову влізла! Як так дальше буде.

то доцяп одурию. (Входит фельдвებель, человек приемный, понад 50 літ.)

Фельдвებель: Добрый вечер!

Мартин: Добрый вечер! (Тихо). Зась якисый вояк!

Фельдвებель: Пребач, приятєло, але мі ся здає, же ту жыє Панько Когут?

Мартин: Отгадали сте, пане вояк, то мой отец. Коли мате дяку справу до него, то можете и мі повісти, бо я його сын, Мартин.

Фельдвებель: (пригадує): Мартин? Мартин? — а, правда! Мі здаєся, што у Вас ест больше родины?

Мартин: Мам ищы єдного брата, котрый такий вояк, як и вы . . .

Фельдвებель: А нит у вас даякого дівчате?

Мартин: Єст ту єдна на выхованю, звєся Марися . . .

Фельдвებель: (Тихо): Мала бы то она быти? (голосно): Вижу, што ти чудно, мой хлопче, што я так о ню допытуюся, але видиш, я старый приятель твоего няня и мам до него єдну справу и хотіл бым ся з ним видіти. — А тото дівча має быти якысе недобре?

Мартин: А кто то сміє повідати? О, засе, бо . . . (до себе, а може то он . . . ей, нит . . . голосно): В цілом сєлі нит такой другой, як моя Марися!

Фельдвებель: Як то, твоя Марися?

Мартин: Ей, бо . . . бо видите, я Марисю мам рад . . . Та и она мене рада має.

Фельдвებель: А штож вам на прешкодї, жебы сте побралися! Може грошы не мате?

Мартин: Є, зато нич. же не маме! Прєці я могу заробити, але отцове боронят . . .

Фельдвებель: Отцове?

Мартин: А так, отцове. Давнїше то приставали, але гнеска, як панами остали . . .

Фельдвებель: Панами?

Мартин: А так! Як панщину подарували, то газдове з розума зышли, а мои отцове так спанощылися, што уж не хочут мене з Марисьом женити, же она нич не має.

Фельдвებель: Та мі повідали, же Марися отдїдчыла по своих отцах грунт и хыжу . . .

Мартин: Та где там! Няньо Марисі взяв от мого няня велики грошы за газдовство!

Фельдвებель: (до себе) А якы же они нечестны! Може то быти? (Голосно) Та може тот грунт тобі хотят дати?

Мартин: Та где там! То выштыко для Штефанка!

Фельдвებель: Кож то такой тот Штефанко?

Мартин: Та мой брат! Пан капраль! Та вы го не знате? Та то великий зух! В Майлянді стоял сам еден на залозі!

Фельдвებель: Што то ты повідаш такы небылиці?

Мартин: Та я сам меркую, же то небылиці . . .

Фельдвებель: От, знаш што хлопче? Пристан до войска! Можеш добри выйти, старшым быти, тепер война . . . честь . . . слава . . .

Мартин: Ага! Добра то бы была слава и честь, як бы мене убили, а дакто другий взяв Марисю!

СЦЕНА 7.

Марися (приходит с плачем).

Мирися: Мартинку, Мартинку! (плаче).

Мартин: Што тобі Марисю? Чого ты плачеш?

Марися: Мартинку, я мушу гет ити с хыжы, в світ далеко и уж тебе больше не увижу!

Фельдвებель: (В сторону) Господи, то она!

Мартин: (до фельдвებеля) О, Боже мой! Пане вояк, што ту робити? (до Марисі) То добрый человек, тот вояк, Марисю.

Фельдвებель: Не плач, люба дитино, Бог милосердный над нами, он тебе не лишыт, он тебе потішыт. Я слышал, же ты маш деси в далекой чужыні няня, може он уж вертат, може уж ест недалеко.

Марися: Няньо мои, няньо (плаче). Они уж може забыли о мі.

Фельдвებель: Не нарікай на него, моя дитино, може он не мог тебе видіти. Ци ты го памяташ?

Марися: О, так, памятам: Давно, барз давно, сидіт он ту, в вояцком мундурі, а коло него стояло много других

вояков и кликали го, жебы спішыл. Он цілувал мене, плакал надомном, але други го одорвали от мене. — Я плакала и рвалася до него. Каждый день тепер вспоминам за него. Ой, нянічку мой, нянічку, где вы тепер и ци я вас даколи увижу?

Фельдвებель: Бідна дитино! Смот и я несчастный мам доньку далеко и не виділ ей 13 літ. При войску, на войні, при товаришах, я все был сам, я все думал о своей дитині. Я бы хотіл тепер якнайскорше видіти ей, обняти, до сердца притиснути.

Спів 5.

Посеред борьбы, где кровавы бои,
Смерть и погибель спалили могилу,
Я просил Бога только ласкы той,
Штоб ишы виділ доньку свою милу!

На сердці мал я лем мысль едину,
Єдине счестя, ним замкну повікы,
Раз ей видіти, закла світ покину,
Видіти счестливу и заснуть навікы!

Марися: Бідный вы, а честный человек! Вы так любите доньку свою! Як то шкода, што мене выганяют с хыжы, мы бы все бесідували о моим няню и вашей донькі! Але як здаесе, то уж ціле мое жытя так не счестне!

Фельдвებель: Не смутся, моя дитино! Бог тобі певно допоможе. (Подае руку Мартину): Не турбуйся и ты хлопче, то не до твари такому молодому хлопцю смутитися! Мои дѣти, будьте здоровы, а за хвилю я ту до вас позверну! (Отходит в одны двери, Мартин и Марися в други).

СЦЕНА 8.

Катарина, Панько, Осиф, Стефан (выходят с коморы).

Катарина: Но, Слава Богу, выштыко уж пиде, як по малі: Мой Штефан оженился с Оленком и буде собі ясным паном!

Стефан: Не велький то мі гонор — жена в сердаку!
Катарина: Ей, сынку, таж я тебе не хочу сїдувати, але коли так зме погодилися, то трудно тепер змінати. Мы тепер выштыко робиме по паньскы, а в панах, як татусї постановят, то паньчата побратися мусят, то и ты с панном Оленком оженилися мусиш!

Стефан: Уж вы мене вашим старунком так конїруете, што верабоже скрепирую! Але як мі сем того задуже буде, то заберу свои кляйнійкайты и помашерую назад, до Штайермарку, або до Наталии! Мі сем ту нік звашого панского хлопства, вы с цілым своим шляхецтвом не вартате талияншкым жыдам керцы на шабес обтерати! Як мі не дате спокою, то заберу свои кляйнійкайты до бруцака и марш до Наталии!

Спів 5.

Ніт то як в талиянцком лянді — там дівчат без ліку,
Ци в Бресции, ци в Майлянді, ци то в Венедіку!
Там смеранчы, так як смітя, на футрунок свиням дают,
А такы маленькы діти, уж по талиянцкы знають!

Каждый вояк файку курит в часі кирхпарады.
А и болото в мачури с чистой чекуляды . . .
Жадна дівка там не звеся, ани Ганка ани Феся,
А мене дем всяди звано, сениор Стефано . . .

(До Осифа):

Доннерветтер знай небоже якы то там мяста,
Посадиш листок с табаку, уж пачка вырастат.
А най же вас чорты возмут вас и Галицию,
Я заберам кляйнійкайты, марш на Италию . . .

С Ц Е Н А 9.

Мосько потом **Маруся**.

Мосько: (в дверях): Паньчихы! Уж час!

Катарина: Зараз, зараз, Моську! Поле гев на хвильку!

Мосько (тихо до Катарини): Ну, идте по Марисю.
(Голосно до Стефана): Но, ви гете, Герр Стефан? Их габе дих лянг шойн нихт гезеген!

Стефан (пробуе по німецкы): Я, гут, гут, — зо гальб рехте . . .

Катарина: Та што повіш Моську, ажке там?

Мосько: Ни, я бы повіл. але . . . (показуе на Стефана.)

Катарина: Бесідуй сміло, Штефан знае выштыко.

Мосько: Ни, Ицко там уж чекат с фура за стодола. Он не може долго чекати.

Катарина: Може она уж готова?(кличе): Марись!!

Марися: (Заплакана с тлумачком).

Катарина: Но, преця уж раз ес ся зобрала!

Марися: Я отгаль нигде не пиду! Яке вы мате право мене на таку зиму с хыжы выганяти? Ци мои няньо зато мене ту лишыл, жебы вы мя жыдам продавали? Я отгаль нигде ся не рушу, хоц бым ту умерти мала!

Мосько: Ни, под, под дурна, не буд така шліфувана! Нич злого ся тобі не стане! Ицко добрый человек, он тебе добри зрихтуе. (Тягне ю) . . .

Марися (выдератся): Пуст мя, нехристе! Пуст мя!

Катарина: А то што? Откаль ты такой пыщок достала? Нё уважай, Моську, на тото, бер ей!

С Ц Е Н А 10.

Мартин, потом **Фельдвельб.**

Мартин (влітуе и отруче Моську): Пуст ей, нехристе, бо ти кости поламу!

Мосько: Ай, вай, гевалт! Разбойник! Пане капраль, ратуйте! Гевалт, ребелянт!

Стефан: Лянгзам, лянгзам брудерку, бо пидеш до шток-гавзу!

Мартин: Засье вам до мойой Марисі!

Стефан (держит Мартина).

Катарина: Моську, бер ей!

Мосько: Ни, под, ты коханко збуя!

Марися: (выдератся) Пуст мя, нехристе! Пуст мя!

Марися (котру Мосько тягне): Ратуйте! Гвалту! Ратуйте!

Фельдвбель (в дверях): Што то за гвалты? Пуст ей, негодинику!

Стефан (до себе): Што я вижу? Таж то фельдвбель от нашего регименту! (ховатся под стол).

Фельдвбель (отпыхат Моська): Знам я вшытко!

Мосько: Ясный пане фельдвбель, то не я, то они!

Катарина: А вам што до того, што я свою кухарку хочу на иншу службу отдати?

Фельдвбель: Кухарку? И ты смієш так бесідувати? Ци ты познаєш мене?

Катарина (затачуєєся — до себе): Ох, ох, слабо ся мі робит . . .

Фельдвбель: Бідна дитино! Бог не забыл о тобі! В наибольшой потреби посылат ти помоч! Марисю, дитино моя, под до мене, до свого няня!

Марися: Няню, няню любый! (обнимат го).

Катарина: (до себе): Господи Милосердний! Таж то Тимко! Святый отче Николаю, ратуй мя!

Фельдвбель: Уж тебе не выженут спод отцовской стріхы! (До Панька): Дякую вам, Паньку, за опіку над мойом дитином!

Панько: Выбачте мі Тимку. Я тому нич не винен. Вы знате, што где чорт не може, там бабу пошле. Так и на мене зослал кляту мою Катрену!

Катарина: А я бы зас и не подумала выганяти Марисю, бо я ей барз люблю, але мене Мосько скусил, як Еву уж! Ей, Тимку, я знам, же вы бы мі пребачыли, коли бы за мною обстала даяка мудра голова. (Озератся): Штефанку, Штефанку! Та где ты?

Мосько: Ни, як то где? Ане, о! Под столом!

Катарина: Та пошто ты там заліз, сынку? Та выйд-же поратувати свою маму!

Стефан (выставлят голову) : Та коли я ся бою!

Фельдвбель: Што я вижу, таж то форишиц нашего капеляна!

Стефан: (вылазит, стає габахт): Не гнівайтєся, пане фельдвбель . . .

Фельдвбель: Штож ты ту робиш в капральском мундури?

Стефан: Я хтіл собі лем так, кус пошпасірувати зо старых, там собі позычыл того кабата от региментешнайдра, што взял го до выпуцуваня флекуф . . .

Мосько: То ты, Штефанко, не ест пан капраль?

Стефан (остро до Моська): А што бым мал быти?

Фельдвбель: За того, небоже, будеш в арешті!

Мосько: Прошу вельможного пана фельдвбель, то барз велький шкода бы было, такий отважный вояк давати до арешту. В Майянді то ун само едно стояло против миллион ребелянтєс!

Фельдвбель: А, так! Як мы с початку того року на якийсь час оставили Мияляно, он сховался в пивницю, где стоял на квартири. Коли зме вернули, стоял сам против 300 вояков, котры го окладали прутами. Задля його трусости згорділ ним цілый полк, аж го потом отдали за пуцера для нашего капеляна. Но, пане екскапраль, до арешту марш!

Мартин: Ци я мам ити гет?

Фельдвбель: Ні, сыну! Ты еден любил мою дитину, ты еден боронил ей от всякой напасти, за того даю ти ей с цілым господарством. (До Катарини): Думам, же ясна пані Когутвичова позволит на того пристати?

Катарина: Ой, Боже, та чом бы ні? Най женитєся с таким дівчином, котру я так люблю, што я ей так виховала, як свою власну дитину. Най ся женит с панном такого славного, честного, пана фельдвбра . . . А най-же их Всемогущий своим ласком всемогущом и святом благословит!

Мартин: (Обнимат фельдвбеля за ноги): Тимку! (Потом Катарину) Мамо! (обнимат Марисю): Марисю моя!

Марися (обнимат фельдвбеля): Няню! (Потом Мартину): Мартине мой!

Стефан: (До Осифа: Осифе, знате, як ся на них смотрую, то мі ся барз на женячку зберат! Най чорт возме Наталию! Дайте ми свою Оленку!

Осиф: О, я не дам своей Оленки за хлопского сына.

Олена мусит отдатися за пана, што найменше за дякого писаря!

Панько: Бале Осифе, та не будте такы! Преці мы приятелі, та вы не повинни ганьбитися мойой дитины . . .

Осиф: Вшытко на нич! Я приятельом хлопа не могу быти и не отдам мою дівку за хлопского сына!

Стефан: Преці вы сами недавно хотіли, штобы я оженился с вашом Оленком . . .

Осиф: Га! Перше то што иншого! Ты был перше капралом, а няньове шляхтом! С панами я хотіл приятелитися. Але тепер? (стискат плечами) уж по-вшыткому! (Отходит).

Фельдвებель: Діти мои! Тринадцет літ я вас не виділ, тринадцет літ я вас вспоминал. Тепер достал я почетный отпуск з войска и пришол ку вам отмолодніти и забыти о злых днях. З любви до вас пребачам отцам Мартинка . . . Паньку, Катарино: Моя Марися 13 літ с вами под єдным дахом жыла! Вы мате у мене до смерти свой кавалок хліба.

Мартин: Тимку, выбачте уж и Штефанови . . .

Фельдвებель: С охотом, Мартинку!

Стефан: Дзекую покорне, пане фельдвებель!

Мосько: Вельможный пане фельдвებель! А з нами што буде? Може я мам ити по шнапс?

Фельдвებель: Дякую ти, жес мі о собі припомнул! Гей камраты! — вытрепте-ле му реверенду. (Стефан и Мартин выпихают Моська).

Мосько: Ай-вай, ай-вай, пане, ясный пане фельдвებель, нашто того?

Катарина: Дякувати Богу, вшытко покончылося якнайліпше, як я сама хотіла. Хоц правда, мы уж не шляхта, але и не хлопи! Я и Панько, то мы собі тепер так, як приміром скасіруваны комиссарє! Але зато Мартинку буде паном! Єдно мі ищи на мысли . . .

Фельдвებель: А то што таке?

Катарина: А, видите, Тимку, вы нас зошмарили с панства, але я боюся, жебы тоты, што там сидят (показує на публику) с хлопства нас не зошмарили . . .

(Куртина).